

2672

సమీక్ష

జ్ఞాతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 11

రాజ్యమహేంద్రవరము 16-7-1988 1-8-1988

సంచికలు 18, 19

— ఈ సంచికలో —

1. చిన్మయబ్రహ్మకవి దర్శనం-కతివయ కావ్యసమాలోచన 1-6
2. జనమంచివారి ఉత్తరరామచరితము 7-8
3. కూచిమంచి తిమ్మకవి కావ్యములందలి ధ్వనులమార్పులు 9-10
4. మనము-మన సంస్కృతి-మన జాతి 11-12
5. వర్ణాశ్రయిదాగమూర్తి 13-14
6. విజయనగరం జిల్లా గ్రామనామాల-వలస 14-15
7. త్యాగనిరతి (గేయం), 8. దైవచింతన (గేయం) 15

రాజ్ పు సంచికలో : కవిగాదు...విల్ల తీయము, తెలుగుకల్లి, పాఠగుమ్మి పద్మరాజు పదవ ప్రయాణము, మంతెనవారి సాహిత్య పాదప, అభిరామ వికాసము మొదలై పవి ఉంటాయి.

1, 16 థేడీలలో ప్రచురింపబడును.

శుభా : సంకల్పరమణం రు. 12.00.

అధ్యక్షులకర్పణము రు. 6.50.

విశ్వానతి 80 నె.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు : విద్యాన్ ఋతుసు నీతారామశాస్త్రి
Retured Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry

చివ్వుయబ్రహ్మకవి దర్శనం

క తి ప య కా వ్య స మా లో చ న

—శ్రీ కవితవాయి రింగమూర్తి

రాజేశ్వరుడు కావ్యమీమాంసలో కావ్యకవి కావ్యకవి ఉభయకవితానికవులను మూడు విధాలుగా వింగడించినాడు. అప్పుకవి వాచికరాచివాది భేదాలతో ఏడు విధాలుగా చెప్పినాడు. వానిమీలో ఎవరుగూడా భక్తకవులను చారిత్రికకవులనుగణించి రచనలేదు వీరుకావ్య కవులలోనే చేరినా వీరి వంధావేరు. కావ్య కవుల ముఖ్యవర్ణనలకు ప్రామాణ్యమిస్తే భక్తకవులు దేవతావర్ణనలకు, ముఖ్యము చారిత్రికకవులు చరిత్ర సంఘటనలకు ప్రామాణ్యమిస్తారు.

అంతర్గతంలో పోతనగారు భక్తకవి వలనాటి వీరచరిత్రతో శ్రీనాథుని చారిత్రిక కవిగా అంగీకరించవచ్చు. చివ్వుయబ్రహ్మకవిగారిలో ఈ యిటువంటి కవుల అక్షరాలు మేకనింది ఉన్నవి అందుచేత అయిన భక్తకవిగిళానుజీయేగాక వేమన, కవీశ్వరమూరి నంటి చారిత్రిక వ్యవస్థ తీరికాలు కావ్యకవిగారి చారిత్రికకవిగిళ రుచులకు అయినాడు.

వేమన అప్పుకావ్యకవి కృత్రిమ రత్నము లాద్యసత్కథలే. వాచిత్రియ వ్రజము అని రామరాజభూషణునిమాట. ఈ కవి తనరచనలకు పురాణాలలోని ప్రాగెంత లనుసరించలేదు. భారతరత్న గర్భ లోని వాచికత్వాం నెమ్మకని వానిని అగల్గుకల్పనలతో పాక పెట్టివారు.

వీరేశ మేగిగా - ఎందుకాతిడివా పొగ డేరా! నీరల్లి భూమి భారతిని. నిజుపరా వీరాతి నిండుగౌరవము అని నరసింహ జాతికి ఒకంట్లొన్ని యాచి ఒకమార్గాన్ని ఉద్వేగించినాడు. ఈకవిగారామార్గంలో నడిచి తన రచనలలో మంత్రశబ్ద, వాచికారవం, భారతీయముల జీవనం, పుష్కల త్రకభవం, కల్పకళ, అత్యునితన నం, కావ్యవాయక కైతల్యం వర్ణనాంకాలుగా పెట్టుకొన్నాడు.

రాజేశ్వరుడు కవిత్వ కావ్యదోషదేశాలు తెండు ప్రయోజనాలుగా చెప్పినారాని అసంకం చేర కృంగారాన్ని అతివేలంగా వర్ణించి చరిత్రమైన భారతసారమును, అంకాంగ ప్రవర్తనచేయటం తయిన అధి

మతంగాడు అందుచేత తనకృతులలో అతకాళమున్నా కావ్యవాంకలను అతను దుగపించెలుగా అంతఃపురాలో నేతించి తన కావ్యాల వనరేగ మేవరకు ప్రయోజనంగా పెట్టుకొన్నాడు.

శ్రీనాథాదులు తమ కావ్యాలను కరాంకితం చేయగా పోతనవంటివాడే ముఖ్యకవిగారు నీరడించి వారాయ మునికీ కృతులనిచ్చినారు తనివయంంలో గూడా ఈయన క్రొత్తయార్గాన్నతలం దించి తనకృతులకు ఉత్తమ పురుషుల నెమ్మకొని వాచితేత వేర్వేరుదైవాలకు వాని వర్ణించేనే కృతి సుమర్మణంలో ఉభయ ప్రయోజనాలను సాధించినాడు.

చివ్వుయబ్రహ్మకవిగారు వసు వినివ విరాజితుడు. మధురకవి కవికాభూషణ వాణ్ణి వేదాంత విద్యాప్రసీద, ఉపన్యాస సుధాకర, కవికాకవిసం, అధిక పోతన, భక్తకవి గిళామణి, కవికావార స్ఫురి - ఇది అయిన కప్పుటవ్యవధిందిన విరుదులు. ఇది అయిన క్రతిభవ కైవళ్ళ వాటుతున్నది. ఇక ఈయన వేదాంత

తల్లిదండ్రుల రామానందంలోని ద్వితీయా
స్థానంలో కనీసం వివిధమతములను
కొలను నుండియెత్తున సంకర్షణలో
నిలిచుంది.

పిమ్మట బ్రహ్మగారి కవి గురువుకి
 భక్త్యనుజ్ఞానాదితమ కావ్యాలలో విద్యా
 గతులకు గురువులను ఇంత వివరంగా
 వివరించినవా రరుదు. తమగారిగురువు
 ప్రియమోచార్యుడు. కవిగారి గురువు
 గమనమందు... మురిసిపోత కళ్ళంత ఆధ్య
 నీలముక్తి గురువుల పేరునుడించుటం,
 బలకంటె కామ్యాంక కావ్యాన్ని తమ
 కవిత్వంగా తమ శ్రీ జటాకల్లలకు పురుష
 భూగంగా అంకితమిచ్చుటం ఈ మనకారి
 గురువుకి తార్కాణాలు

[illegible]

గురువారం తరువాత చెప్పవలసింది.
 పూర్వం కొందరి వారి సంస్కరణ.
 కొందరి వీరరాఘవాచార్యులుగారు
 వ్యవహారము వంశంలో ఒక మహాపురు
 షులు. వార్యునివలె, ఎందరికీ గురువారం
 సేవలు, కనుక సమయాలిది లేన వారిని పూర్వం
 పురు కవిగారి విషయ విధేయతలను నిద
 న్నమనం ఈ అది వారి వాక్యాలలోకి
 కర్మకర్తనుగి మూచనగా నూదా విరా
 లునుంది.

కనకవిగారి గల జాతివర్ణనము
 విశిష్టమై యున్నది. విశ్వవ్యాధిరామంతో
 విశ్వజాతివార్యుడు కల్ప మంత్రేష్టుడు.
 విశ్వార్థ జ్ఞానార్థుడును పెండ్లితోని
 కనక కల్ప క్రాంత్యుని మహారథుడు కనక
 రాం కళావల్యుడును శిష్ట జీవాత్మా
 వలంబులతో విశ్వజాతివర్ణనము

నాన్ని చూచుకుంది. అంతేకాక రామో
పంతులూ ధర్మయ్య శిల్పి, మిరా కునో
హంతులూ కృష్ణానాథం X ద్విజాక్షాపూర్ణ
శిల్పిలు. కవి బ్రహ్మలో నానాపాఠశాలం
X ద్విజ భాష్యరాచార్యుడు. ఆచార్య
నాగార్జునలనీ పెండ్లి పెట్టి శిల్పిలు
ఈయనకులాభిమో నానికే దాతరంగుగా
నిలిచిన మూర్తులు.

భారత సామ్రాజ్యములైన ఈయనకుగల అభిమానం పాటిలేదని, శాశ్వతసమైక్యతను పరిపేష చేస్తూ సంపారాధనను నిర్దిష్టంబూ దేవతానామ సంబంధం లెనినను అన గోరిక. విశ్వభాషిని మంలాని రాణి నరసమాయి గారి అభిరామని కవిత్వామాతీ దేవి వివరించిన మార్గం చేయటా క్ర సాటి ప్రత్యేక ధర్మము, మారామనీహరణలో అటు రుణిని అనే నిర్మాణం చేసిన హితోపద ఇందుకు వ్యవస్థాపకంగా చెప్పవచ్చు.

[illegible]

అట్లైనా ఈ జన కృంగార విముఖుడు
గాడు. ఈయన దృష్టినిదీని కామిని కరీ
గతమైన రామ్య కృంగారంగాడు. అది
ఉదాత్తమైన కామకృంగ కృంగారం. అది
జనన వికృతాభిరామంలో కామ్య
అభిరామాభిరామం, కామ్యనందంలో

కరీమా కరీమల, శ్రీవేణిలో కానుమలి
భర్త నూరుల సంవత్సరాలలో దర్శన
మిగుంది.

ఈ గంధర్వంలోనే ఒకమాట - రమ
కావ్యంలో గురువులకు తరిదండ్రులకు
పెంచినవారిని స్మరించినవారున్నారని
భార్య సూతారాన్ని స్మరించినవారు
లేను. ప్రాచీన కవులలో అట్టి కాదు
అక్షరరపు పేరయిలిగ మొకడు కనిపి
స్తాడు. భార్య పురుషుని కర్మాగిహిల్ల
అమెలేకంపే అనెడి కర్మధరారంలేను.
అందుచేత అమెకోకల్గం ఉన్నా లేకన్నా
పురుషుడులేనే పరిధివనిలో అమెది గం
పాత్ర ఉన్నట్లే లెక్క. అందుకానివల్లం
వంటి ఏకాగ్రతపట్టులో అమెసూతారం
చాలా అవసరం లేకంపే రమణి .. తెచ్చి
యచ్చే కప్పనిదిదంలేకన్నా కవిత్వానికి
ప్రథమోపనమైన నిరుపమానే ధ్వంకయ
వట్టవంది.

ఈ కవిగారు తన కావ్యాల్లో నీరు
పురుగుతోపాటు భార్యను గూడ పురించి
లోకానికి మరో ఆదర్శాన్ని చూపిచాడు.
సాద్యప్రీలో కామాక్షి - ఆభిరామాచా
ర్యుల కథకు ఈ కవి దంపతులకు స్వార్థ
మంటున్నాడు.

చిన్నయ్యలు ముంగారు భక్త భక్తావళి.
భక్తకపులు తమ యిద్దరవారూనునుతిం
చునిక కళకరన చేపట్టటం పరిపాటి.
రాని ఈయన ఆదిభంగా తాను చేయ
దలచిన నులకును కావ్యమలాని ఆయా
పాత్రం నోటనే చెయించి వానిలోక
పాదకళ కల్పించినాడు. వానిలో విశ్వ
కాధీరామంతో పాటు చేసిన కవయిత్రీ
క్షుతి. రామానందంతో కలియచేసిన గీత
క్షుతి, అతడు విజులకల్పాశ్శీలత ఆయా
చేసిన భగవద్గుణ, మారామనోహరంతో
అను చేసిన కృష్ణక్షుతి, శ్రీరామకృష్ణ
తిక్కనచేసిన భగవద్గుణ, శాస్త్రాచార్య
లా త్యాగయ్య చేసిన రామకృష్ణ

రెండవదైన రామానుజంలో కవీంద్ర
వృత్తాంతం చెప్పబడినది. అది శేషుడు
అంగకట్టుకథలపై ఆధారపడినదిగాను
రానినశబ్ద కామనికలె కవీనగారి జనశ్రుతి
సత్యం తెలియదు. దాన్నిరిప్పుతూ బ్రహ్మ
గారు రామానుజుడు దిక్కుబద్ధుడైతే

ప్రాచీన విరచిత భావనలను తెలిసి
కొన్నట్లు చెప్పవారు.

లోకంలో ఎక్కడ బ్రహ్మజ్ఞం
ప్రకాశించిందో అక్కడ బ్రాహ్మణ్యం
ఉన్నట్టేలేక. దాని పుట్టుకలోని
మిశ్రితం. అందుకు మనమన్నదే
సాక్షాత్తుకావట్టి కవిగారి ఈ అన్న కావ్య
నిమిత్తం వచ్చింది.

ఈ కావ్యము మార్మికతయంతో
ప్రారంభమవుతుంది.

కవీత కల్పిత విడుదల ఒకప్పుడు
వంతులతో పెంచబడి రామానంద
నితే బ్రాహ్మణ్యం పొంది మన
నీయమైనాడు. భారతీయతకు కమన్యును
భరించే మార్మిక బ్రాహ్మణీ ప్రతిక
కావట్టి కవిమహాన సంపన్నుడైన కవీత
జీవితము మార్మికతయంతో ప్రారం
భము కావటము సహజమే.

మనదేశములోని మహాత్ముల జీవితా
లలో సంగతా సంగత విషయాలన్నీ
మనదేశ ప్రచారములో ఉన్నది కావట్టి
కవీత జీవితము గూడ దాని అవకాశము
కాదు. మహాత్ముల తిరుగుంటి వారి జీవితా
లను కావ్యవస్తువుగా గ్రహించినపుడు
వారి జీవితంలో తమకాలానికి తగిన తేదా
కాము సమర్థించ గలిగిన ఘట్టాలనే
ఎక్కుకొనటము పరిపాటి.

దీనిలోని ద్విరీయ కావ్యములో కవీత
సాధనంతర్ముఖ కావ్య భార్యను కొను
గొట్టి వధువులెట్లైన కథ ఉంది. భగవద్రా
మానుజుల కథలను కొంతసేరావట్టి కథ
కూడా ఈ కావ్యములో ఉంటుంది. ఒకనాటి
సమయములో అటువంటి అచారము
ఉంటే ఉంటుందా? కాని యాకభరినాటి
సమయానికి కావలసిన సందేహాన్నియ
తేవు. అయితే ఈ కథల మేదు. ఆ కావ్య
నికావం మనము మానన సరియైనట్లు
సాక్షాత్తయ ప్రభావము ఉంది కావట్టి ఆ

కవీతలో మాత్రము ఇది స్వీకారయోగ్య
అవుతుంది.

దీనిలో కవిగారు చెప్పిన 'ఈ కథ
తమక కలిమిలో పరిమాట కాదురా
దని సాక్షాత్తయించింది. ఇట్టి కృతీయ
కావ్యములో మరొకటి. ఒకనాడు దీని
చాంపకాన్ని పోషనచేయటానికి ఒక
నాడు కొండకు సవ్యాసబ్రువులు దీని
మోపతక వస్తారు. అప్పుడది ముగ్ధం
నేమూతారు చూస్తుండగా ఒక సీపం
తీసుకురావే అని భార్యను నిలబెడుతుంది.
అటు వెంటనే దాన్ని పట్టుకొని వచ్చి
ప్రక్కన నిలుస్తూ దిగాని పట్టుకలు తీవ
మెందుకని ఎదురుప్రశ్న చేయదు. అటు
యొక్క ఈవలె భక్తి చూసి వారు సిగ్గు
పోతారు. ఈనాడు ఇటువంటి యిల్లా
దైవత?

ఈ రెండు సంఘటనలు చాలు. అటు
జీవితానికి ముగిసిపోతాయి. అటు
“విడుగురూరిన తండ్రు
వలికిలేని యమృతపుం బాని
కన్న సౌఖ్యములొక్క పీరుననీల
నెట్లైన భూరుమాటు - లలిత భాషిణి ...”

ఈ కావ్యములోని తృతీయ కావ్యము
ములో 14 వ కథాద్వివాది సాంఘికమ
నీతి. నీతిందర్లో కవీతను దేశద్రోహ
నేరములై బంధించి అతని మహిమలు
చూచి విడుదలం చెప్పబడింది.

దీనిలో కవీత పుత్రిక మాలిని
ప్రామాణ్యం నీరు పోయితిమి ఒక కథా
రత్నం. ఇదిగాక దీనిలో పాశురాలిని
వృత్తాంతము, దివాళి రికథ మొదలైన
నీతికథ లింకా ఉన్నది. దీనిలో ఒక్క
ఒక్క కథ ఒక మనోభావ, అంద్రపానీ
త్యములో ఇది ఒక కథామాలా కావ్యము.

మాదక కావ్యము ప్రాచీనలో భర్త
వారి వృత్తాంతము చెప్పబడింది. చివర

బ్రహ్మకవిగారి కావ్యములో యిదే ఉన్నది
కావట్టు.

భర్తృహరి నిర్వహించే యంతవరకే
ఒక కావ్యము ప్రసిద్ధంగా ఉంది. అదే
కథ యందులో చెప్పబడింది.

ఈ కావ్యము ఉజ్జయినిలోని కరడుత్స
వాలతో ప్రారంభమవుతుంది.

లోకానికి భర్తృహరి సహ్యానిగనే
కాక సుభాషితకర్తగా మారే మరెవరు.
ఈ కవి స్వీకరించిన కథలలో భర్తృహరి,
కవిప్రహ్లాద పీఠధరు కవులు కమల కారడో
సాసవలు అందుచేత ఈ రెండు కావ్యములు
కరడుత్సవాలతో ప్రారంభించి కవిగారు
చక్కని కావ్యపరమార్థాన్ని భవనింప
చేసి నాడు.

ఈయన ఋతువర్ణనలు ప్రత్యేకంగా
చెప్పబడినవి. కాను స్వీకరించిన కథానా
యంత జీవితాంత వస్త్ర్యకం చేశాల్సి
కావ్యత్వం కల్పించటానికి వీరు వానిమత
యోగించారు. ఈ ఋతువర్ణనలన్నీ
సమగ్రంగా సంగ్రహించి ఒక రోట
జూట్టే ఇది ఒక మనోహరమైన ఋతు
సంహారకవంధం కాగలదు.

నాలుగవదైన మిరా మనోహరంలో
పరమభక్తరాజైన మిరాబాయి చరిత్ర
చెప్పబడింది. మిరాబాయి మరణించిన
నాడు శ్రీకృష్ణుడు. కనుక కృష్ణభక్తి
ప్రతిపాదకమైన ఈ కావ్యానికి మిరా
మనోహరం అనే పేరు ఎంతైనా తగింది.

ఈమె రాజకంబాని చెందిన కావట్టి
కవీతలకు ఈమె పుత్రాంతం ఇంకా
స్పష్టంగాను ఎక్కువగాను తెలుస్తుంది.
అందుచేత దీనిలో దుఃఖాల్పకథ స్థానం
లేదు.

ఈ కావ్యం భారతభూమి అంతటా
రాజపుత్ర స్థానం రచయితలకు కార్య
వరాకము వర్ణనలతో ప్రారంభమవు
తుంది, దీనిలో

శాకాహారము లేకుండా నిర్వహించలేకపోయినా
 లోకంలో ఒక శాకాహారులవార్యుడు
 మాత్రం పూర్వపు క్రమంలో విద్యార్థి నవ
 యువని ఒకటి పుట్టింది ఆ విషయాన్ని
 ప్రతిపాదిస్తూ పితాశాస్త్రాన్ని పండించాడు.
 దానికి తోడు పిమ్మట ఆమెను చేతులదా
 టవం, పిండాకాయలు, యజ్ఞం కాతరీగి
 మహారాజాగారిలో కలవటం, ప్రవర్తనం
 చేసి ఆమెను విశ్వవిద్యాలయం నడపటం
 అనేక విషయాల్ని గురి ప్రవృత్తం
 జరిగింది.

నాగార్జునుడు అయిదు వందలయేండ్లు జీవించినట్లు, అతనిచేత పాపము నిర్మలమైన ప్రభావంతో కాలక్షిప్తమైన చిరజీవితంగా రాజ్యములుండే మహారాజులమారుడని ఎరిగి నాగార్జునుని మహాపరినిర్యాణ మందునట్లు కోరగా అతడెంత కాలం జీవింపి నా మరణం తప్పదని ఎరిగి ఒక తృణకాండతో తనవత్తుక ను త్తరించుకొని అది తలెత్తిన అక్కడనుంచీ రాజాగారు గూడ మరణించెను. ఇదొక అద్భుత విషయం.

సాక్షాత్తులగా కావ్యాలలో నాయక మరణం చెప్పిన దాన్ని అక్షరశాస్త్రం అంగీకరించదు. అందుచేత శ్రీరామ శ్రీకృష్ణుల జీవితాలలో ఎన్ని ఘట్టాలపై కావ్యాలు వచ్చినా వానినిర్వాణంపై కాలేదు. శ్రీకృష్ణుని మరణం మాత్రం భాగవతంలో చెప్పబడింది. శ్రీరాముని నిర్యాణంపై ఒక ఒక ఏకావ్యం ప్రబంధం వచ్చింది.

మరుకోటిలోని కల్ల మానవజ్ఞ శ్రీవం కాబట్టి ఆదేశాన్ని పొందినపుడు సాధారణ జంతుమరణం పొందకుండును. ముక్తి అతని ధ్యేయం కాక అది అని నాశనం కాబట్టి మరణం క్రిందికాదు. అందుకే కావ్యాలు ఈ కవి గారు తన కావ్య నాయకత జీవితాలను పరిబ్రహ్మకృతి పర్యంతం వరకూ వర్ణించినాడు.

ఇది వారు పొందిన ముక్తలను గమనించండి.

తమన గారు దేవుడుగురులు మ్రోశుతూ ఉండగా ఒక కాటి లింగోత్పన్న కాలంలో శివైక్యమందినాడు. కృష్టి తమస్సునుండి తుట్టి మళ్ళీ దానిలోనే లీనమౌతుంది.

శివునిలో శివలింగం అవతరబ్రహ్మత సంతోకం నుక తమన తాను ప్రవచించిన తత్వానికి లింగైక్యం పొందుటయే ఉచితం.

కల్పవృక్షరథ మృత్యుదేవత మొదట భయంకర మాపంతో రాగా అతడామెను ఓపి! ఏకాచ్ఛి నిన్ను నేనెరుగను నున్నావా! అమృతి గ్వరూపిణీవైరా! అని ఆదేశించి ఆమె అవిధంగా రాగా అందులో లీనమౌనాడు. కల్పవృక్ష మొదట అందరినీ పోషిస్తూ ముద్దుదే. రామా నందునిబోధతో ఆరిమ జ్ఞానిమౌనాడు. కాబట్టి ఇక్కడ మృత్యుదేవత అతనికి చూపిన విశ్వరూపం ఆమెవానియని ఏమి తానికి ఒక గంభీరమైన వ్యాఖ్యానం.

భర్తృహరిని ముక్తికాంత అతని క్రియారాలి మాపంలో వచ్చి చేయి త్తి పిలువగా అతడామె ననుగమిస్తూ త్రివేణిలో లీనమౌతోయినాడు. మిరాబాయి ఒక హరివాసదంనాడు గోదాదేవి క్రిం గనునిలో లీనమైనట్లు ద్వారకలోని శ్రీకృష్ణునిలో విశ్వయియింది. భర్తృహరి పురుషుడు కనుక అతనిని ముక్తికాంత నిజ కాంతిరూపంలో వచ్చి పిలువగా స్త్రీ యైన మిరాదేవి కరకుపురుషుడైన శ్రీకృష్ణునిలో లీనంకావటం ఆ పాత్రల స్వభావానికి తగిన తీర్పు

తిక్కనిగారి హరిహరవాసుడు కనిపించి నీవ నాకు భేదమేమిటని పిలుచు కొని సన్నహం గా విమానంపైకొని వెళ్ళినాడు. హరిహరవాసురూపంలో జ్యేష్ఠా ద్విత్వాల రెండు మేళవించినవి కాబట్టి అతడువచ్చి పిలుచుకొని వెళ్ళిన ఈ సన్నివేశంలో వేదంలోని 'ద్వైతమపర్ణ' మం త్రార్థం భాసిల్లింది.

త్యాగ య్య కరాత్మరంగునికుడై మాల్సోగా అతనినుండి మధురవాదంతో కూడిన దివ్యలేఖం ఒకటి వెడలి కర ప్రహంబో లీనమయింది. ఇది అతడు పొందిన నాకప్రహ్మ తపోనవత తగిన ఫలం

తిక్కన త్యాగయ్య బ్రహ్మపదవాచ్యులు కాబట్టి ఈ కావ్యంలో వారుపొందిన పదం బ్రహ్మసాయుజ్యం. ఇక జైన వాదాలు హిందూ ఎవరేవరతలను నమ్మరు కాబట్టి వారికి సాలోక్యాదిమ క్తులులేవు. ముక్తి అంటే వారిదృష్టిలో వెలుగుతున్న జ్యోతి ఆరిపోవటమే దాని! మహాపరి నిర్యాణ మనినిర్వాణమని పేరు. అందుచేత ఆచార్య నాగార్జునుడు కంఠం ఉత్తరించుకున్న త్తి దేశనిలోని వెలుగు అక్కడే ఆరిపోయింది కాని అది దేహాన్ని విడిచి పైకెగిరినది.

చివ్వుయ బ్రహ్మగారు సార్వకామదు కాబట్టే కావ్యములలో ఈ విధంగా ఆయా శీవులు పొందిన మోక్షస్థితిని వర్ణించగలిగినారు. అనిపిస్తుంది.

గ్రంథయాలలో వారెంతో తాము వెలువరించే త్తి వ్రతాలను పుష్పాంగా పేర్కొంటారుగాని వాటిని పుష్పం నటం వీనుమహారగ్రంథమూ కృతులన సార్వమైనట్లు తక్కినవానికి కాలేదు. చివ్వుయ బ్రహ్మగారిగారి లేఖని నుండి వెలువడిన కృతులు ఒక్కొక్కటి నిజంగా అంద్రకాండవ అంకితమైన దేశర త్త అమూల్యమైన అంధాధనా త్తి ములే అనక తప్పదు.

జనమంచివారి ఉత్తర రామచరితము

—శ్రీ వివేకాచారి పేరారాజు

శ్రీశంకర పదలాంఛన మహాకవియగు భవభూతి రచించిన ఉత్తరరామచరితము, సంస్కృత నాటకమున కిది ఆంధ్ర కరణము. ప్రసిద్ధకవి, కైలాసవాసి, జనమంచి కేంకటరామయ్య, వీరిని రచించెను. 168 పుటలు ఏడవకముల నాటకము. కల్పవర్ష. జనమంచి ప్రచురణలు, వీరభక్తశ్రవణము, రాజమండ్రి. మూల్యం రు 20)

కరుణరసప్రధానమైన ఉత్తరరామచరితము విశిష్టమైన తీరుతో ముగించిన భవభూతి ప్రళంప, యిట్టి రచనలందు మైన గుణవిశిష్టమైన రచనలోని అనుభూతిని పొంది, అదే రచనలతో, సంస్కృతాన్ని మరవించే సాంస్కృతికో తెలుగులో రచించిన కొన్ని పద్యాలు ఉదాహరణంగా చూపి రచయితను క్లాసుస్తూ, శ్రీ ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు వ్రాసిన "ముఖచనము" చదివాక ఏమి వ్రాయటమ అవకాశం కనిపించదు. ప్రతి అంకము లోనూ, శ్రీ వెంకట్రామయ్యగారు అనువదించిన పద్యాలను చక్కని వచనముతో, శమంజసునైన సంభాషణలతో ఒకమణివారముగా మార్చి, కమన్యయించి, పద్యాల అనువాదము సారమున పరిశీలించి పరిష్కరించిన ప్రతిభ శ్రీ మల్లంపల్లి శరభేశ్వర కర్మగారిచేత ఇక లోపాలెక్కముంటాయి.

రామాయణేతిహాసమందు నాక రాకలుడిచే ఉత్సాహించింపబడి, అంకలో రామునిపై పరితపించి తిరిగి ఉత్తరరామచరితముల అవకాశములనుకన్నెంచిండ్లు రామునిపై విమోగముచెంది అతని పరిశుద్ధాత్మ యిని నిరూపించబడి

నకు బ్రదికియున్నంతరాళము అపవారు తప్పువని, తల్లివసుంధరలో అయిదు పోయిన, అభిమానవతి, సీతాదేవి పరితపింపూర్తి కనిపిస్తుంది. కాని భవభూతి విశిష్టకల్పనా పుష్టియైన ఉత్తరరామచరితలో, సీతారాముల ప్రణాసమూలములు జరిగి, తప్పిన్నమైన ప్రపల్లమైన సీతాదేవి మూడు కనిపించి మనము ఆనందపరస్తుంది.

ఉత్తరరామచరిత నాటక ఇతివృత్తం ప్రపంగా నడుస్తుంది. శ్రీరామచంద్రుని పట్టాభిషేక జుగోష్ణరము అన వచ్చినవా రంజరు వెడలిపోయి నారు ఋష్యశృంగమహర్షి 12వం.పాటు జరుగ యజ్ఞ మొకటి కలపెట్టగా, రామచంద్రుని రెల్లలు, నెలలు నిండినదాడలు సీతాదేవిని యింటిలో వదలి వెళ్ళెదరు. అంతఃపురంలో విశ్రాంతిపొందుచున్న సీతారాములు అర్జునుడనే చిత్రకారునిచే రచించబడ్డ 'రామచరిత' చిత్రపటములు పరిశీలించు తృప్తిపెంచుతారు. వెనుకటి అరణ్యవాసము, తపోవనములుగుర్తు చేసుకుని తిరిగి పంపర్చించి 'సౌమ్య కిరావ గాహ' యగు భాగీరథి యందు స్నానము చేయవలె ననుకొనిక సీతాదేవి కలుగును. ఆమె కొరికను తీర్చుటకై వాక్యీక తపోవన ప్రాంతమునకు సీతాదేవిని తీసుకెళ్ళుటకు రథము నిడమరచేయకలసిందని రామచంద్రుడు అత్యులుగనక చెప్పుతాడు. తదుపరి సీతాదేవి రామచంద్రుని కామపుత్రుల ఆధారముగా చేసుకుని విక్రమించి, నినురించుచుండగా, పురుషులముల తిరిగి సీతాదేవిపై వేసిన కరగృహ వాసియై యుండెనను అపవాదు గురించి,

2వ కార్తావళ్యము రామచంద్రునితోచెట్ల తాడు. పురుషులు మోతము పురుషులు వారా, తాను సీతను 'పరిత్యజించుటయే వారికొరికయ' అనుకొని రఘువంశ క్యామము, రామచంద్రుడు, సీతను విడిచి పెట్టాలని నిర్ణయించుకుంటాడు. ఆ విషయము, సీతకు చెప్పి రామ పెట్టుకొడవను కంటాడు నిండు గర్భిణి అగు సీతనుండి వియోగమౌ అని దుఃఖిస్తాడు. తనకాచులు పులకై నినురించుచున్న సీతను తేవడు. 'తాతాహ్వ కర్మచందానిని విడిచి, వెళ్ళివానా, అంటూకే నెమ్మదిగా సీత శిరస్సును ప్రక్కకు పర్చుతాడు. సీతాదేవి పొడవలు రేచుకున్నచేనుచుకొని 'ఇది నీ 'భయస్సు' అని ఏడుస్తాడు. ఇంతలో కార్తావళ్యుడు మహాకవోటి కర్మదము ఈలోగాసీత తేగ్గూనుట, రగ్గము నిడమరేమోని అత్యులుడు రావడం జరుగుతుంది. పేగ్గూన్న సీతాదేవి, రామచంద్రులు వాలో వస్తానన్నారే చెప్పు పందానే కల్పిస్తారు. వారు తిరిగి కనికనిపించి: పుడు, వారి పని చెప్పుతా ననుకుంటుంది. ప్రయాణమైన సీతాదేవిని అత్యులుడు, వాక్యీక ఆశ్రమముదగ్గర భాగీరథి వెంక దివి వస్తాడు. సీతాదేవి పురిటికొప్పు గొట్టుచై నిజులరేక భాగీరథి శిరతోయములలో పడుతుంది. భాగీరథి పథ్యమొక ఒడెగా సీతాదేవి కవలెల్ల అను ప్రవచిస్తుంది. పాటుతో నయము పురిటివరకావలె వారిని వాక్యీకమహర్షికి ఒప్పుగిస్తారు. వాక్యీక మహర్షి వారి కుకలవులను నానుక రుణముచేసిపను సువిద్యలు నేర్పుతారు. సీతాదేవి భాగీరథి వసుంధరల పరిరక్షణలో పా పోగమలో గురవీరముగా ఇంటుంది. పులకపులల పన్నెంచిండ్లు నిండుకాయి. పడిమెకెల్లలు ఈ నాటక అలో భాగీరథి, తమసుగోదారు, ముగి సీతాదేవి ప్రేయస్వి (వనక పుట్టి) పరిపూరితార, వాక్యీక, అయంధతి,

కీర్తనా మొదలగువాడు కనిపించి ట్టాక్షాపాదం, ఒక బ్రాహ్మణుని మొర. భక్తాదుల మాటలని బ్రతికించుటకై, పూర్వభక్తావనామాలా కవయ్యతను సేవకున్న శంకరాచార్యుల కృత్యములను కవియోగము, వారి శిష్యులను, రామచంద్రుడు, కంద సత్యప్రభావతనులది ఇవస్థాన కవి యును. కంటాచిని కథించి నిలిచి. సర్వతేనోమయ బోగములలో గాని తేరుతున్నాడు. సీతాదేవిలో ఇది లో అరణ్యకామముచేసిన ప్రాంతము లో సుందరినిగీ సీత విరహ మనుభవి స్తు రమచంద్రుడికి, తాను కనిపించ న్ని సీతాదేవి, రామచంద్రుని, తాకి, రదిస్తుంది. గమధర్మచారిణిగా, వీర యుమై సీతాదేవి ప్రతికృతిని చేయించి, స్వమేధయాగము తెలిపెట్టికట్టు రామ చంద్రుని బోట విని, 'తాను కరిగిపోచు' అని నవ్వు నేకము తొలగినట్లు అని నింది సీతాదేవి; ఋష్యశృంగ గుడ్డి కలపెట్టిన యాగము పరిసమో ప్ర కుంభి... తోడబలలేని యింట అడుగు ప్రితుని, రామనికల్లులు - అంటారు, దుగర్భిణియైన సీతగతి ఏమైనదో, నియక, కల్లడిల్లుచుంటే 'అంతామేలే' పనితుంది, కదంటి కాకి, ఆశ్రమము లి, అంటూ, కళపూలు అరుంధతి పెం రా అందరు అక్కడికి చేరారు. గానం కారణంగా, రామచంద్రుడు 'ందరకడి సీతాదేవిని విడిచిపెట్టుట, ని ఇతనికి కౌత్యమవచ్చి రాగాయిలో ట్టుటా లేక కామమును పెట్టుటా' అంటారు.

రామచంద్రుడు అశ్వమేధయాగమున ప్రేమిస్తున్నాడు. యాగాశ్వము లెక్కు నిలిచిపోయింది. చంద్రశేఖరువు చంద్రుడు అశ్వశక్తులతో, సీతతో, కవల , ప్రయాణిస్తూ బ్రాహ్మణ్యశ్రమ పరి

పురములను చేరుకుని అశ్వమిదిగో, జండాలుదిగో, కళకంఠరావణుని కలము నిర్మూలించిన తనకన్న ఏకకవీరుడు లేడన్నచాటింపు వివరించుతుంది. అచా టింపు అవమాయకు విని, కృత్రిమో క్ష తీయలే లేరా యని, నిల్లునెక్కు లెట్టి ఎదుర్కొని, అశ్వరత్నము నోడించి సైన్యముతో యుద్ధముచేసి అశ్వయును పట్టుకుంటాడు. అవమాయని శార్వణ, సౌజన్యము అూది చంద్రశేఖరువునకు, అతనిపై 'సమరప భావం కలుగుతుంది' 'నీయవడాపాట' అని విలిచి అశ్వయును విశువుములేనితో సైన్యములతో బోరాట ముందుకో నాతో యుద్ధమునకు రమ్మని అంటాడు. చంద్రశేఖ, అవమాయలు, ఘోరాస్త్ర శస్త్రములతో పోరాడు తూండగా రామచంద్రుడు, సంద్రమో శృంగములతో వారినుపుని చూచుచు చేయిచి అడింపుచు, పుష్పకవిమాన మాలో వారినుపుని మధ్యదిగి, యుద్ధ మును నీపేధిస్తాడు. అవమాయ అూదిన రామచంద్రునికి వీరు నావమాయలేఅనిచు చనిపిస్తుంది.

సమస్త దేవతలను, పురజనులను, అచ్యునించి అంతరి మందు తాను రచించిన రామాయణ కథకు 12 ఏండ్లు నిం దిన అవమాయనే గానము చేయిస్తాడు బ్రాహ్మణి మహర్షి 'సీతాదేవి కనిపించడే! ఏమైనది? కృత్రిమోకలోలయమైనదా అని రామచంద్రుడు వాపోతూంటే, ఆపుడు భాగిరథీ కృత్రిమశక్తులు, సీతా దేవిని పిలువని కచ్చి రామచంద్రుడికి ఒప్పుతారు. భగవతి అరుంధతి, కుమారు ప్రహసీనానికి సీతాదేవి కారణమృతా అని బలవి చెవనికల్లులము అమె-పాతిత్ర త్యమును సౌలభ్యమును అవిధంగా నిరూపి స్తారు. క్రమము సీతాదేవి ప్రణమిల్లి అంగీ కరిస్తారు.

ఈవిధంగా సీతారామం. భువనమో గమము, జరపించి వారిని ఆకర్షించింది, అశ్వమేధయాగము పూర్తి చేసి, చిర కామము - కర్పిల్లుడని, వారికి 'వార్యణే' మహర్షి ఏడ్కోలిస్తాడు. ఈవిధంగా నాటకము రమణీయంగా నడుస్తుంది. ఆంధ్రకరణ ఎంత సులభంగా నడిచిందో ఈ విగత కొన్ని ఉదాహరణలు చూత్రం చూపుదును.

ప్రథమంకం
 స్లో|| 88. అర్కం వివమిత
 పద్మం 40. లెట్టికట్ట వివమితోలే...
 స్లో|| 86. త్వయ్య పుణ్యజనోక్తయః .
 త్వయో జగన్తి పుణ్యానః;
 త్వయ్య పుణ్యాజనోక్తయః...
 పద్మం 48. తోకములు పావఃంబులు

నీకరమున
 నీక పావలు నోడిగట్టు
 లోకజనులు ..
 స్లో|| 89. అపూర్వ కర్మచక్షాం వివమం
 ముగ్ధ విమృష్యమాం.
 46 కడగి యాయభూర్వ
 కర్మచందాజుని
 విడుపు లెట్టిదాన.

ద్వితీయంకం
 స్లో|| 2. సత్సన్ధికాని నిధవాన్యసితార
 యన్తి.
 11. సజ్జనుని చేరిమృతులను
 సౌఖ్యములే.
 స్లో|| 5 ప్రియ క్యామా: క్వచి దవరతో
 భీషణా భాగమాత్.
 ప్లానేపానే మేఖలకవళి
 మూర్ఖులైర్విర్రా రాణాం
 ఏలే త్రిధాశ్రమగి శరి
 క్షల్పకానూరపాద్మాః
 సద్వ్యక్తైః ఒచిత భావో
 దద్వకారణ్యభాగా:

14. ఒకచోఁ గాల్కొన్నచేత
 రోకట గన భయం బుప్పతిల్
 తెనఁబుచ్చి
 గలఁకల్ మోటుఁబెరియెం,
 బలుఁద్ర, నుదురుఁగి ఘోరకృ
 తుల్ కల్గి తీర్థ
 ప్రకరంబుల్ పుణ్య మొనగా
 క్రమము లురుగిల్గి వాసానుల్
 కాన, గోనల్
 గలఁతంబుంఁగూడె, కాడం
 బుఁగఁ గుమరించుమఱె
 దండకారణ్యభూమిల్.
 20. ఏతే తే వనశ్శు గర్జనద
 స్తోదావరీ వారయః
 30. సునాన నంది శుక్లమం
 చుం దొలగ్గ
 గోదావరీతోయముల్.

మనం

2. ప్రాచీన లోకానిక పరిణతః
 కాయకా వస్త్రైః
 ఆవిర్భూయ స్థిత ఇర
 జగత్పుష్ప నిర్భూయరాశిః

9. ప్రాచీన లోక వాతమున,
 మూర్తి వహించిన యస్త్ర వేదము
 కాకగ్ బ్రహ్మకాండము,
 కాండముగైకొను మేత్రధర్మమో
 చేపతావలంబో మతీశ్రేష్ఠ
 గుణంబుల నేకశంబో, యీ
 పాపముల్ గైకొనెనో,
 భక్త్యుగం చిరభుక్తరాశియై...

అనుభవంగా సామ్యములు చూపించు
 తూంట్ల వివరణాత్మకంగా రచన పెరుగు
 తుంది. కాబట్టి యింతమాత్రం దుది
 తూపించాను. పద్యముల పొంపుతో,
 పాత్రల సామమార్మ్యంతో, తేటతెల్లమైన
 రచనతో మనకు ఉత్సుకత కలిగించి,
 నాటకము పాఠం చదివినట్లుంది.

కూచిమంచి తిమ్మకవి కావ్యము లందలి ద్వంద్వ మార్పులు

—శ్రీమతి వి. అన్నపూర్ణ

మార్పుల కొరే సాధనం భాష.
 ఇందు కొంతగా మార్పులు ఒక క్రమ పరిణా
 మానికి లోబడి యుండేవిగా కనిపిస్తాయి.
 ఈ మార్పుల్ని రెండు రకాలుగా విధ
 జింపవచ్చును. అవి (1) శబ్దరూపంధ
 మైవది (Phonetic changes).
 (2) అర్థసంబంధ మైవది (Gemantic
 changes). ఇందు మొదటి దానిని
 'ధ్వనిపరిణామ' మని, రెండవదానిని 'అర్థ
 పరిణామ' మని అంటారు.

భాషలలో ఆయా ధ్వనుల మార్పులను
 బట్టి వాటిని ఈ క్రిందివిధముగా వర్గీకరింప
 వచ్చును అవి (1) వర్ణమూలకరణము
 (2) వర్ణవిభేదనము (3) అనువాసికరణము
 (4) వ్యాసర-కావత (5) లోపదీర్ఘక
 (6) స్వరభక్తి (7) అకాదీత్యము (8) వర్ణ
 వాళము (9) అక్షరలోపము (10) వర్ణ
 వ్యత్యయము (11) వర్ణాగమము (12) అను
 చిత విభాగము (13) తాత్పర్యకరణము
 (14) సామ్యము (15) వ్యంజనావాయము
 (16) సంయోగాక్షరములలోని కొన్ని
 వర్ణములు తొలగింపు.

ఎ తో శ్రద్ధతో, తండ్రిగారి రచన
 అను తెలుగువారి కిందిస్తున్న శ్రీ జన
 మంచి కామేశ్వరాస్త్ర, వారి కన్యకా,
 చిత్రాలు ఎంతో అభినందనీయములు. సమస్త
 దయలతో ఆంధ్రకవి శ్రీ శ్రీరరామచందరి
 నాటకము ఆదరపాత్రము కాగలదని
 నా నమ్మకము.

=(0)=

(1) వర్ణమూలకరణము. (Assimi-
 lation) అనగా రెండు భిన్నధ్వనుల
 యొక్క మూలక వికల్పముగా మారటము.
 భక్తి (కన్క-కేవ్య కతకము-20)
 బత్తి (కన్క-9) నెల + మిమి నెమ్మది
 (రాజశేఖ నిలాసము 3-98).

1 నిడు + తొమ్మ = బ్రూయ (సారంగ
 భర చరిత్ర పుట 22, నిడు + తెర = తిక్క
 (సారంగభర పుట 1).

1. నలు, చిలు, కడు, నడు, నిడు కల్ప
 ముం . దల కన్య వరంబునకత్తు
 ద్విరుక్త టకారంబున. (కాం. సంధి 13)

(2) అనువాసికరణము (Nasaliza-
 tion) :- ఒక పదమున కల అనువాసి
 కము పోవుటయు, లేని అనువాసికము
 కలుగటయు అనునది కాంక్షమునక
 సంభవించును. దీనినే అనువాసికర
 మంటారు.

ఆంధ్రభాష యందలి కొన్ని పద్యము
 లందుగల వర్ణము లానువాసికరణము
 కలిగినవి

'అదంగ్యమలదామ గ కారంబు
 విభాష మన' (బాల. ప్రక్ల 18)

భావుఁ డోడి (రాజశేఖరనిలాసము),
 2-142, - తుప్తవోడి (రాజ. 2, 2-87)

(3) వ్యాసర-కావత (Unvoicing,
 Voicing) :- అనగా వ్యాస
 ములు, వాదములు పరస్పరము మార్పు
 చుండుట.

కడుతక - క్షయముల
గడడక - నాకములు.
క్షయముల నాకములుగా మారుట.
'ద్రుత్యుతికము' మీది పదమును
అక పరకములకు' (బాల. సంధి 16) అను
మాత్రము క్షయముల నాకములుగా
మారుట వాచాపరముగ నున్నది.

సారంగధరుడు + పోలి = సారంగ
ధరుడుపోలి. (సారంగధర చరిత్ర
పు. 87). పలువన + తోయ్యలి = పలువం
తొయ్యలి (= సికవనముతో ధి + మం శే. 5).

(4) లోపదీర్ఘత (Compensatory lengthening) :- ఉచ్చారణ
మున సోక యక్షరములొకటి, అట్లు
లోపించుటవలన కలిగిన ప్రాకృత పోతి
నట్లుగా ప్రకృత యచ్చు దీర్ఘమగు
దును. దీనినే లోపదీర్ఘత అందురు.

1. భాషాక్షరవ్యాసము దా. సి.
చక్రధరరావుగారు. పుట 88.

మొగము (రాజ. 2.80) = మోము
(రాజ. 2.129).

ని య కు మ (సారం. పుట 14) =
నికుము (రాజ. 1.101)

(6) క్షరభక్తి - (Anaptyxis)
సంయుక్తాక్షరము నడుమ సోక యచ్చు
యే యుచ్చారణమున సుతరపరముయే
దీని అక్షరము. దీనినే వికర్షణ, వికర్ష
అనియు వ్యవహరించుదురు.

చంద్రుడు (రాజ. 1.75) = చందరుడు
(రాజ. 2.8).

కన్య (య్య. 1.111) = కన్నియ
(రాజ. 8.17).

నిద్ర = నిదుర (య్య. 1.79).
వట్టి = వరిచీ (రసిక. 1.61).

(b) 1) వర్ణనాశము (Syncope)
రెండు హల్లుల నడుమనున్న యచ్చు
ఉచ్చారణ తీర్ణలో నశించి, యా రెండు
హల్లులును కలిసి కొంతకాలమునకు నుండును.

కరణము నొందును. ఈ వర్ణనాశము క్షర
భక్తి విపరీతమయినది.

కలికి (రసిక. 2.76) = కల్కి (రసి.
2.76).

పలుమోము (రాజ. 8.168) = పల్మలు
(రాజ. 1.82).

చిలక (సారం. పు. 17) = చిల్క
(సారం. పు. 23).

క మ క (సారం. పు. 27) = కేక్
(సారం. పు. 84).

పలువ (సారం. పు. 25) = పల్మ
(సారం. పు. 28)

ii) పదమధ్యాక్షరమృతి (Loss
of medial syllable) :-

పల్కెరము (రాజ. 2.182) = పల్కెము
(రాజ. 2.80).

చెలిమికాడు (రసిక. 2.60) = చెలి
కాడు (రసి. 2.112).

(7) అక్షరలోపము (Haplology)
:- ఒక హల్లోని చివరియక్షరము,
రెండవ హల్లకు మొదట నుండుట వలన అక్షర
రముగా నున్నయెడల సోకటి సాధారణ
ముగా లోపించుచుండును.

ఇంత + దాక = ఇండాకి (కవ. 2.128)
పెద్ద + పెలులు = పెల్లెలులు
(సర్వ. 2.9)

8) వర్ణవ్యక్తియము (Metathe-
sis) :- ఉచ్చారణమునందలి తిడబాలు
వలన మందరి యక్షరము మెకకత్త, మెను
కటి అక్షరము ముందుకన బడును.

అనవుడు (రాజ. 1.85) = నావుడు
(రాజ. 8.187)

(అనవి) (సారం. పు. 26) = నావి

9) వ్యంజనాయామము (Doubl-
ing) :- హల్లులు ద్విత్వము నొందుట.
అచ్చు లెట్లు ప్రాస, దీర్ఘములుగా మోము
చుండునో యట్లే యుచ్చారణమున హల్లు
లును ద్విత్వమును పొందును. దొలంగి
చుండును.

అ + తెరగు = అతైరగు (సింహ. 1.82)
అ + మరుడు = అమ్మరుడు

(సారం. పు. 28)

ఈ + తెరువు = ఇచ్చెరువు (సర్వ. 8-48)
ద్విత్వముగానున్న హల్లు దీనిక లేక
ఉచ్చరింపబడినచో ఆ ఒడ్డవ (ద్విత్వము)
లోపము కలుగును అకటా.

1. అక్కటాను ఒడ్డవ లోపము
విభావ నగు. (బాల. సమాస. 8)

హమ్మ (సారం. 8.1) = హము
(సర్వ. 8.168)

గయ్యలి (వక్ర. 89) = గయలి
(వక్ర. 20)

పువ్వడోట (రసిక. 2.71)

పువ్వడోట (రసిక. 2.68)

10 సంయుక్తాక్షరములలోని కొన్ని
వర్ణములు తొలగుట - ఒక పదము యొక్క
అనినిగాని, మధ్యమునగాని, అంతమున
గాని, సంయుక్తాక్షరములన్నచో అందు
కొన్ని వర్ణములు ఉచ్చారణ సౌభ్యము
కొరవ లోపించును.

క్రాంతి (వక్ర. 20) = క్రాంతి
(వక్ర. 83)

హ్వని (సర్వ. 8.29) = హవి
(సారం. పు. 12)

అధార గ్రంథములు

ఆంధ్రభాషానికాసము - శ్రీ గంటి
కొగి సోమయ్యగారు.

భాషాక్షరవ్యాసము - శ్రీ సి.
చక్రధర రావుగారు.

శ్రీ మాచిమంది తిమ్మకవి గ్రంథములు:

- 1) రాజకీయ విలాసము - సారంగ
ధర చరిత్ర 3) వక్ర. కేవల కలికము
- 4) రసిక బస మనోభిరామము 5) కృష్ణ
వరణము 6) మృత్యుర మాహాత్మ్యము
- 7) సింహాచల మాహాత్మ్యము.

మనము - మన సంస్కృతి - మన జాతి

—డా॥ అయ్యగారి వంపింహమూర్తి

అచ్చపు చీకటిందొ పార
లాడుచుండ ప్రపంచమెల్ల నీ
పచ్చని కల్లి నెమ్మయి
పై తెలిగకా మనీషిగర్ !!! కనక
వచ్చిన ఖండ ఖండముల
వారికి కోరిక తీరునట్లుగా
విచ్చుచున్నట్టి భారత ను
విత్రి ప్రియంబున రెండవేతులన.

వీధాత్రి యందలి సకల సంపదలను
గాంచి యశ్వదేవీయులు హస్తములు
చాచిరో, యశ్వమతస్సులేదేవతా నందలి
తేదములను గాంచి విస్మయము చెందిరో,
యొయ్యది, గార్హి, మేత్రేయ్యది రామలక్ష్మణ
బట్టినట్లుయినదో, యేదేవతా భరతాది
సత్త్వభువులచే చాలించబడి భరత వర్ష
మనీ వాసిగాంచినదో యట్టిదేవతా మన
దేవతా, అది భారతదేవతా, అందు నిక
పించుమనము భారతీయులము. ఈ భారత
దేవ మనక జాతుల కలకాలము, అందు
అంత్రజాతీయుకటి ఆంధ్రులమైన మనము
మన పూచిన సంస్కృతిని నుంచి.

‘సాగర్లు వాడి మన్నని పాంరాళపై
క్రిందిందించె మోక్షిరాళ
విద్యావగర మంజులొ ద్యావ వీధుల
నవ్యతలో నెలకె మోక్షాత్మకవ్య,
త్యాగరాయల ప్రేమరాగ దోలికలలో
కమ్మగా మోగ మోగానలక్ష్మీ,
ఏకలిలాత్రిరీ పూరార కలరాళ
వివరించె మావీర విజయరాజ
దిక్కు దిక్కుల కీర్తి చంద్రికలు నింపి
తెలలలు తెలద్యుగినియి నుంచి
తెలున కల్లి!’
అని గొంతెత్తి పాడుచున్నాము

సంస్కృతి చరిత్రకు వీజము. ఈ
సంస్కృతి చరిత్ర ప్రజాసాయకము.
అనగా నిందు ప్రజలే నాయకులు. ఇందు
ప్రజల సుఖదుఃఖములు, కష్టనిష్ఠురములు,
వారించినదిన జీతన విధానము, విక
మత్యము, అంతర్వైరములు, క్రగతి,
పురోగమము - ఈ మొదలైన పెక్కు
విషయములు సంస్కృతిలో కనబడును.

జాతి యన నొక యొక సంస్కృతి,
యొకేయొక మరము, కలిగిన కొంతమంది
వ్యక్తుల సమష్టి వ్యవస్థ. ఒకజాతి యెల్లి
వృద్ధి మార్గమున నడచినరీతి సంస్కృతి
యని, ఒక వ్యక్తి చేయు కృత్యది యత్న
ము, సంస్కార మని లోకసామాన్య
వ్యవహారము. కబ్బములు కాంగలిలో అర్థ
వరిదామము నందుట సహజము గనుక
‘సంస్కార’ యను కబ్బమున నట్టి వరి
జాతుమునకు లోనైనది. మొదట ఏకబ్బము
ద్విజానకు చెప్పుచిన ఆహారాన్ని కర్మలను
యథావిధిగ నిర్వహించు ‘దివ్యపక్ష’దను
అర్థములో వాడబడినది. ఒక వ్యక్తి ‘సం
స్కార’ యను చెప్పుకవుడు ఆ వ్యక్తి
‘-కర్మని మనోవికాసము గలవా’డను
అర్థమున వ్యవహృత మగుచున్నది. శేసు
సంఘమునందు కొనబడుచు సంఘాభివృద్ధికి
నిరోధకములైన నురాచారాది విషయము
లను సవరించుటకో, నిర్మూలించుటకో
కృతయుగా దను అర్థములో ఏకబ్బము
వాడబడుచున్నది.

సాగరకళన సామాంతరమేసంస్కృతి
యని కొందరందురు. ధనమువలన నగర
జీవనము దానివలన సాగరక తా సంస్కృ
తులు కలసివని కొంతరిభావన. సంస్కృతి

సాగరకళనకు వ్యతిరేకమున్న
దని కొందరి భావన. తట్టుగ్రహణకు వస్తే
సానులకు సామాన్యవిషయమున ఒకటి
భేదమున్నను అంతరివిషయమున మన
ప్రకృతి ఒకేవిధముగ నుండును. నటా
నీతికి లోమలక్ష్మ మను బురఖా నోడన
టయే సాగరకళ యనిపించును.

మానవుని సామాన్యజీవితము సాగరకళ
యనియు, అంతరజీవితము సంస్కృతి
యనియు చెప్పవచ్చును. సంస్కృతి
మానవుని ఆత్మధర్మము, సాగరకళ మా
వుని దేహధర్మము. మొదటిది దేహభావ
అందుకు, అచార వ్యవహారములందును.
భౌతిక జీవితమునందును చూడగలిగినది
రెండవది మనోవికాసము నందును
పూర్వము వ్యాపారములందును, అధ్యా
త్మిక జీవితమునందును చూడగలిగినది.

ప్రాక ప్రతిదీక్షాపథం సంస్కృతము.
దీనియము కొట్టవచ్చినట్లు కనబడును
భారతీయులు హృదయవాదులు. కర్ణ
దైవబలములపై విశ్వాసమైన విశ్వాసముగ,
కర్మబద్ధులు. వారు పునర్జన్మను వీరగీకరి
తురు. వీరి కలలుకుడ సంపూర్ణ మౌనమీ
విశాసములై ఆధారపడి వృద్ధి పండినవి.

ఇక పాశ్చాత్యులు బుద్ధిపరులు త్విరి
మహానమున కష్టత ప్రాధాన్య మిక్కుడ
పునర్జన్మ సంగీరింపరు. వీరి సంస్కృతి
ప్రాగ్యాముల ధర్మములకంటె కడుభిన్న
మైనది.

జాతి ఒకప్పుడు పరిణామరూపకే
సంస్కృతి. సంస్కృతికి ఆపాధులు నీ
కళ, సామస్యత, తత్త్వము. ఏ జా
కళాసంపద, సారస్వత సాభాగ్యములు
అశ్వదేవీయులకు మైతము నోయాయనకు
చేసి నెలకొనబడుచున్న నేర్పు గలనో యట్టి
జాతి మహాజాతి యనుకొన్నాను ఇట్టి
కర్మగుణ సంపన్నమైన దేవతా భావ
దేవతా. ప్రపంచమునకు దక్షిణ జాతుల
గతవు అందు భారతజాతి యెట్టి దని

“వచ్చిన పీడితాదులను
బాపరు తలుచుకొన్నాడే న
నిచ్చిన బాపిగానువరు
నత్తు విరోధినిచ్చి కాపిం
గ్గిచ్చిన బాపిగానుది ను
దీర్చుర కాపిలతోడ వయిగా
అచ్చు గాయలాడుకో
కా మనోర్థి బాపరులకల్”

ఈ బాపి చాల పురాతనమైనదని,
తక్కిన బాపంబుదేని ఒడ్డు యని సగర్వ
ముగా అభ్యురచ్చును.

ప్రాచీనకాలమున నొక యొక బాపి
యొండెడి దనియు నయ్యది కాలవరి
జానుములో వచ్చిన మార్పుల వలన
తెగలు తెగిలుగా విడిపోయి దూరప్రాం
తములకు బోవలసివచ్చినదనియు, సం
బంధ బాంధవ్యములుబోడ కలుగకపోవు
టచే బాపివారి సంస్కృతి, నాగరిక
అలోచనాజ్ఞ నశితమై మార్పులువచ్చిన
వనియు, చరిత్రవలనఁ దెలియుచున్నది.

కొంత రోజు ప్రాంతమునండి మరి
యొక ప్రాంతమునకు బోయినపు
డు ప్రాంతమునందలి జనుల సామాచర్యము
వలన బాపివారి సంస్కృతి, నాగరిక
అలోచనాజ్ఞలు వచ్చును ఇట్టి మార్పు
లవశ్యకములుబోడ ఎందులకనిన.

ఒక వనమునఁ దెరుగు వృక్షములు,
వానిని పెరిగి పెరిగి కులతలు. అతల
వలంకిరించు దిరులు. దిరులయంతటి మన
రంజనాస్వాదనమునకై ఏతెంచు మృదుక్ర
మము. మధుసాహస్యక్రంచె నది చేయు
రసంకారములు. ఆ రసంకారముల కను
గొలుముగా కుఁట్రముల మోడతములు,
అ మోడతముల వల్లపొంది నాయుకా
కాయములు, వాని కనుగొనుముగా ఏమ
మలయమారుతములు, వీనికి సహకారము
లుగా నింజిరిలు. చంద్రులందు ధరిధక
లాడెను కొంతయు వేరి నిదురి రమణి

యనులైనను, కన్యకాశ్రయమునలగ
మరిత కోరించును అట్లే యొకానొక
కాలమున మొదలైపడెనది రాజులు,
వారి నాక్రయించి మహత్కార్యములు
చేయించిన మహావీరులు, వారి వైర్య
బోధారాధికములను వర్ణించిన మహా
కవులు వారి కవిత్వావైభవమును జూపిం
చెడి మహాకావ్యములు, వీరి కవియై రను
ణియనులైనను, పెరస్పర సంబంధము
వలన నాయాకాలములకు వచ్చివచ్చును
అట్లే యనేక నాగరికతలు, సంస్కృతులు
గలిగిన ప్రజలలో దేశమున నివసించు
చున్నచో దేశము శోభాయమానమై
మామటకు కన్పించుచుండుటకు నుండును.
ఇట్టి సయోధికముమైన దేశము భారత
దేశము.

మొహంబాబా, హరప్పా, ఆజంతా,
ఎల్లోరా మొదలగు ప్రాంతములందు
లభించు నభివృద్ధియు, వ్యాస వాల్మీకి
కాళిదాసాదుల మహాకావ్యములు. కంక
రాది మహాకవిధాతుల కల్పవలకోధనలు,
భారతదేశ సంస్కృతిని నేనోళ్ళకాటు
యగుచున్నది ఈ సంస్కృతి పాశ్చాత్య
దేశములకు ప్రాచీనాద్రవ్యంసలకు పాత్ర
మైచి.

మొట్టమొదట వ్యక్తి వైచిత్ర్యమునం
దేమి, సంస్కృతియందు నుండంజ
నేని యత్కున్నతాద్రస్థానికల బాపి
మించుకొనిన దేశములు ముఖ్యమైనవి
యగును. అది గ్రీకు, రోము ఇండియా

“After all no good thing
continues forever, it dege-
nerates and the cycle
begins again”- భారతదేశము
నాయును, అనాయును తన ప్రత్యేకతను
నిలబ్రకొనుచునే యున్నది. పైదేశముల
విజ్ఞానీజములు నల్లడల బ్రాహ్మింది భరిం
చుచునే యున్నది. కాననీ ‘మొజు’
వందితుడు Nawab like indi-

viduals. Live or die but
civilization cannot perish’
అనినాడు.

భౌతిక సంఘర్షణ క్రిడేమి సంస్కృతి
యని వలె మిరిసిపోవు పాశ్చాత్యులకు
వారివారి దేశములలో నలకబడి యుండుదేని
పుడు భారతజాతి తన యాధ్యాత్మిక
జ్యోతిచే చక్కని పథము కన్పింపజేసి
సకల మార్గములలోని నడివీచుచున్నది.
భారతజాతి సంస్కృతి యనిన నిదియే

అయినను పాశ్చాత్యులు వట్టి దేవెంది
కాని, భారతదేశమే నర్వమునకు కరణ్య
మని కాని యభిప్రాయపడరాదు. ఎంత
గొప్పదేశమునకు దొంగులుండకపోవు.
ఒకానొకవాడు సర్వవారిశ్వంధ్రుడవత
రించినవాడు నేడేమి అబద్ధముల కావలె
మైనది. అందువలన దేశముయే చరిత్రను,
ప్రాచీన సాహితీసంస్కృతులను క్రమ
తఃక్రమేని మన సహితన సంస్కృతి
చాలా పునమైన దని ప్రాచీనులు గొప్ప
వారని చెప్పుకొనుచు ‘మా తాతలనాడు
నేనును త్రాగే మా మూతులు బాసన
చూడద’నిన నినుమంతయు బ్రయోజన
ముండదు సర్వమోసవధర్మములను నాగ
రికతా సంస్కృతులను సమగ్రముగవీ
పరికించి యవగాహన చేసికొని
యినాబాటి పరిస్థితుల కనుగుణముగా సమ
వ్యయపరచుకొని భావికి జనము పోయు
టయే ప్రతి భారతీయుని విద్యోక్త
ధర్మము

‘మన జాతీయత మంటగల్గుకొని ని
ర్మూలక నీచ క్రవ
రసవత్ బాల్కుడి పారకంక్రమనవత్
దాడుడనై నీవురా
తన విజ్ఞా విశేష శేషము అన
త్వంబంచు కంకింబగా
అనుజేరి ప్రియభారతాను ప్రపం
చ భాగ్యిని నార్జింపదే!”

పడమటినుంచి క్రొంచునీడి
 పాపదే దాల్చి దిశో నంతును
 ఓ నుడుట్ట కపోలముల
 నిండుక పుట్టును లదిరిల్లి, కీ
 క్షణ మునుజులలం దురిమి
 క్రాంతిసంధ్యకు పేరటయ్యుకై
 నది నడతెంచె జాకొన్నో నర
 బాన్సుక కాపాని మోహనాకృతిక" ॥

పదియే తెలుగు పేరంటాలుగా అత్యంత
 నిండుకన్న మా ప కం కవి భావనలో
 సుఖంగా నెనునడనం ఉట్టిపడే రజజ్జ
 క్షణజ్ఞ దూపకే వర్ణనకృతులలోని అంత
 స్రావ్యుని తెనుగ్విభావడ, జరిగింది ఈ
 భావనలో, తెలుగు పేరంటాండ్ర సాధా
 క్షాన్ని క్రకృతిలో చూచి ఈ ఆచార
 క్షణవహారాను, ఈ సుస్మృతి సుప్ర
 జ్ఞాయాను సంరక్షించుకోవలసిన
 భావ్యత తెలుగుబాలియింది ఉన్నతన్న
 జ్ఞానకృత్యాన్ని పాపనాశక వర్ణంగంగా
 ఎకవి గుర్తుచేడడమోవచ్చు.

ఇ ముగ్ధ కవి నదిని చూశాడు. ఈసారి
 ఇత సుంకరాక్షగ మహావి కావ్యంవలె
 పోలింది ఇలా :-

అదిగిననెడలో అమృత
 మారుగ నిల్వనఁ దా రసాకృతిక
 పోనమ బాలకా మృదుల కయ్యల
 బా బ్రాలురు, కక్రయన లీ
 సోకాకల సేవత్తివ్వినుకు
 రే అం కృతి క్రొండరంగో వ్యసించ ప
 మోదాక సుందరావగ ముకవని
 యు కావ్యమోదె కోలింక" ॥

ఇ! రోహ నదులను ఎంతోమంది చూస్తుం
 బాసారు, ఎంతరో కవులు నదులను వర్ణించి
 మునుంటారు, కాని, ప్రవహించే నదిని అంద
 లుమీద కావ్యంగా రూపకీరించినవారు
 తాగకపోతే వర్ణవిద్యతో అనుకుంటారు,
 ఆ కావ్యంవలె మోహనాకృతి కాదు.

విజయనగరం జిల్లా గ్రామ నామాలు - పల్నెటి

—డా॥ లక్ష్మింకెట్టి కోటమల్లే కన్నరాయ, ఎం.ఎ., ఎస్.ఎ.

వికాసపట్నం జిల్లాలో కొంత
 భాగము, ప్రకాశం జిల్లాలో కొంత
 భాగము కలసి, విజయనగరం జిల్లా
 1898వ సంవత్సరంలో ఏర్పడింది. ఈ
 జిల్లాలో 24 వండలాలు ఉన్నాయి.
 అతి ప్రాచీన కాలంలోనూ, ఆత్మార్థునిక
 కాలంలోనూ తప్ప ఈ ప్రాంతానికి
 సుధ్యకాలంలో చరిత్ర ప్రసిద్ధి లేదు.
 సుధ్యకాలంలో ఈ ప్రాంతం రాజకీయ
 సుస్థిరతలో ఏదో ఒక ఏయిదిలో
 వివిక్త కాలం నిలవలేదు. అందువల్ల ఈ
 ప్రాంతం సాధారణంగా రాజకీయపర
 వాలన లోనవుతూ వచ్చింది. కాగా
 'వలస' అన్న పదానికి రాజకీయపర
 వాలనం పరదేశంలో నివసించటం అని
 అర్థం. ఈ కలింగాండ్ర దేశంలోని ఈకృ
 పేర్లలో వలసలు ఎక్కువ. ఇవి వరదేశో
 వర్తకం వల్ల గాని, ప్రాంతీయమైన
 స్వదేశోపద్రవంవల్లగాని ఏర్పడినవి
 వుండవచ్చు. కాగా 'వలస' అన్నపదం
 ఈ ప్రాంతంలో 'పల్లె' లేక 'గ్రామం'
 అనే అర్థంలో వేరు వాడుకలో ఉన్న
 ట్టుగా తెలుస్తోంది విజయనగరం జిల్లా
 లోని గ్రామాలపేర్లలో విలసల సంఖ్య

రసాయనశాస్త్రం వ్యవస్థాకృతి, ఇట్టి
 కర్మాప్రకృతిని, నడింపిస్తూ ఇన్ని రకా
 లుగా భావన చేసినవారు ఎవరో కాదు.
 అయిన లీ ఇంగ్లండ్ లో నానుచున్నాన్
 గారు! వారి కృతులన్నీ రసాకృతులు!
 కక్రయన లీలాస్థిని సుమంకృతులు!
 ఆధు వాత కాండ్ర సాహిత్యలోకంలో
 అయిన నిజంగా వర్ణమంద్రాగమా! ॥

241. జిల్లాలోని వలసలను, ముందు కేర్న
 విశేషణాలను దాదాపుగా పడమారు
 రకాలుగా విభజించవచ్చు. ఆయా విశే
 షణాల వర్గీకరణను ఉదాహరణార్థ
 కంగా చూడదేమో ఈ వ్యాసం లక్ష్యం.

1. విస్తృత విశేషణాలు :

ఉదా. మూలవలస.

2. పరిమాణముచే విశేషణాలు :

(అ) దేశవిశేషణాలు

ఉదా. చివరవలస, పెడపట్టివలస,
 పెద్దవలస.

(ఆ) అన్యదేశ్యవిశేషణాలు :

ఉదా. పెడవలస, పెడవలస
 హిం.బదా. పెద్ద హిం. బదా+వలస.

3. స్థలముచే విశేషణాలు :

ఉదా : కొండలింగావలస, గున్న
 తోట వలస, గోలి వలస, చాకేవువలస,
 తోటవలస, పెట్టవలస.

4. గ్రామము మూలక విశేషణాలు:

ఉదా: అద్దూరువలస, కొండపల్లి
 వలస, లెక్కలి వలస, బూర్ల వలస,
 బొప్పిలి వలస, మచ్చెర్ల వలస, మచ్చెర్ల
 వలస, రాంపల్లె వలస, వాకాడ వలస.

ఈ విభాగంలో 'వలస' క్ 'పాలెం'
 లేక పీఠాదు గ్రామం అన్న అర్థం కని
 పిస్తుంది.

5. కాల మూలక విశేషణాలు:

ఉదా. కొత్తవలస ఈ పేరుతో ఈ
 జిల్లాలోని వివిధ వండలాల్లో ఎనిమిది
 గ్రామాలున్నాయి.

6. జంతు మూలక విశేషణాలు:

ఉదా: ఏనుగు వలస, గేదెల వలస.

7. సస్యాది మాచక విశేషాలు:

ఉదా: కంది వలన, గరిజ వలన, పత్తికాయ వలన, పూతి వలన, దియ్యం వలన, రెల్లి వలన.

8. వృక్ష మాచక విశేషాలు:

ఉదా: అండ్ల వలన, అంటి వలన, ఇళ్లవలన, కరకవలన, కరానెండ వలన, కొండ కరకవలన, కొండపా వలన, గంగరేగు వలన, గచ్చుల వలన, గుజ్జినివలన, చింతలవలన, తేమలవలన, జామలవలన, జిల్లేడులవలన, కుమ్మల వలన, నిమ్మలవలన, కనకవలన, పావ వలన, పీచుకరక వలన, మర్రి వలన, మోడివలన, రావివలన, పెదకొవలన, వెలగవలన.

9. కష్టమాచక విశేషాలు :

ఉదా : కవిరి వలన, గాదెల వలన, చీపురువలన, వాగ్లవలన, పూవలన.

10. వలనమాచక విశేషాలు :

ఉదా కమ్మవలన, గొల్లవలన, చాళి వలన, పొరునివలన.

11. వృక్షి వామ మాచక విశేషాలు :

ఇది రెండు రకాలు :

(అ) పువ్వు వృక్షి వామ మాచక విశేషాలు.

ఉదా : అక్కండ్రవలన, అమ్మవలన, అమలవలన, అరెయ్యవలన, ఎంబన్నవలన, కన్నపువలన, కామన్న వలన, కాళిద్రవలన, కొంగి వానివలన, గంగండ్రవలన, గంగన్నపావలన, గజ రాయన వలన, గోవన్న వలన, చిట్టయ్య వలన, చిన్నంరావలన, జగ్గడ్రవలన, జియ్యవలన, కురక వాయన వలన, వింతవానితాళ్ళవలన, బూడరాయనవలన, వాయన వలన, వాయనప్ప వలన, వీరవానివలన, పొరన్నవలన, పోలయ్య వలన, పోలివాయనవలన, చూరపువలన, చూర వలన, చూర వలన, రంగవలన, చాయనవలన, చాయనవలన, చాయన

దైవ చింతన

శ్రీ కందాళ మేకటనరహింసాచార్య, ఎం. ఏ.,

కాల్వంలా

అటాకాంలా

యావత్తుపాంగంలా

తయల నేటలా

నడివయస్సులా

భార్యమల పెంపకములా

వృద్ధాప్యంలా

క్లిల కాగోనూగుచ్చి తిలలా

ఇలా జీవితకాలం

అంతా పూర్తవుతుంది

ఓ జీవుడా!

దైవచింతన

సుమారుమీది పేజీ?

—0—

దొరవలన, వారంనాయుడవలన, కంబు వలన, కిరణ వలన, కిర్యంద్ర వలన, కరణ్య వలన, పోలివాయన వలన, పోలివాయన వలన.

(ఆ) శ్రీ వృక్షి వామ మాచక విశేషాలు.

ఉదా గంగమ్మవలన, గుర్రమ్మవలన, చల్లమ్మవలన, పావమ్మవలన, లింగమ్మ వలన, మధ్యవలన, మధ్యమ్మవలన.

12. కష్టమాచక విశేషాలు :

ఉదా : ఎర్రగుంట్లవలన, కర్రవలన, గారవలన.

13. సుమామాచక విశేషాలు :

ఉదా : మండివలన, మాక వలన.

—0—

త్యాగ నిరతి!

శ్రీ కవర్తి రామచంద్రాచార్యులు

మనమనానికీ కాని

రాని, బూడిదవుతున్నా-

బ్రతుకే కాదను

భగవంతుని నితేదిస్తున్నట్లు-

విగ్రహభిక్షాం గా

'సూర్యుని' దూరంలో

పరిశుభ్రచారకులై

కవిత్ 'భూకాయ'లో

ఒక సమర్థత వగ్గమాతున్నాతి!

నవ్వం పైదెవారికి

ఎంత సీరి?

మనోమైన నీ జీవితంనుంచి

ధ్వనిస్తుంది ఎంతో నీతి!

వట్టుముని

వదలిపెట్టెదా నిలకత్త కాని-

చుట్టూ అణుమణిన్న

కలంపిత వాతావరణాన్ని

సువాసనాభరితం చేస్తున్నాతి!

సంవాసనాభరితం చేస్తున్నాతి!

ఎన్నాళ్ళు బ్రతికినా-

నీ ముందు ముగి ఎంత?

'దుర్భాసవలన'!

విషపూరితం చేస్తున్నాడు సమాజమంతా.

అగడకత్తి!

ఎక్కడ నేర్పావమ్మా ఈ త్యాగనిరతి?

తాను కలిసిపోతూ

'తెలుగు'నిచ్చే 'కొవ్వొత్తి'మంతా?

తాను వలన. వాని కోసం

చర్వకం త్యాగ మొనర్చే

కవిత్ శ్రీమాద్విమలంబా

పేదినీమీదా తగినయంతలో మారంతా

ఒక్కానొక చదువుకోన్న అక్షానలైపోయే!

—0—

కలగని లేచి మున్ను గలంగల్ని సమ స్తవిధంబు గల్గిగాఁ
దలచినభంగి మానసపదార్థముచే నిఖలేంద్రియార్థములే
బలములఁ గట్టి తల్ జ్ఞాదు ప్రపంచములేదనుఁ దన్మనంబుఁ దా
రలమక కట్టుడున్ బుధుల కవ్వల నొండాక భేదమున్నదే!

సాంఖ్యయోగ నిగమ సత్యతపోదమ
ములు మనోనిరోధమును గడపల
గాఁగ నుండు జలధి కడపలగాఁగల
వదులభంగి నశివనయనలార.

సమాలోచన 3,4,5,6,7,8,9,10వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20,12,15,15,15,15,20 రు. లు
ఎం. ఓ. చేసినవారికి ఖర్చులు మేమే భరించి రిజిస్టర్లు పోస్టులో పంపగలము. వి. పి. పద్ధతి లేదు.
- సంపాదకుడు.

అక్షరము :-

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

శ్రీకృష్ణ తెలుగు లెక్కరడ, వి.టి.ఐ. కాలనీ,

6-4-24, ఇన్నీసుపేట (త్యాగరాజనగర్),

రాజమండ్రి-1.

